

Το Δ.Σ. της ΠΕΦ στέλνει ολόθερμες ευχές
στα μέλη και τους φίλους της Ένωσής μας
για ΚΑΛΟ ΠΑΣΧΑ και ΚΑΛΗ ΑΝΑΣΤΑΣΗ!

Τιμώντας το έτος Παπαδιαμάντη, το οποίο διανύουμε, επισυνάπτουμε μικρό πασχαλινό παπαδιαμαντικό ανθολόγιο, που παρακολουθεί –με την αρμόζουσα στο έργο του μεγάλου Σκιαθίτη συγκίνηση– μέσα από ανθολογημένα αποσπάσματα πασχαλινών διηγημάτων του Παπαδιαμάντη, την πορεία από τη Μεγάλη Εβδομάδα προς την Ανάσταση. Τα κείμενα αντλήθηκαν από την ιστοσελίδα της Εταιρείας Παπαδιαμαντικών Σπουδών, όπου παρατίθενται κατά την έκδοση: Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, Άπαντα, κριτική έκδοση Ν. Δ. Τριανταφυλλόπουλος, Δόμος [1981-1988].

Για το Δ.Σ. της ΠΕΦ

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ Τασούλα Καραγεωργίου, δ.φ.	Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ Αντώνης Μαστραπάς, δ.φ.
--	---

ΜΙΚΡΟ ΠΑΣΧΑΛΙΝΟ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΙΚΟ ΑΝΘΟΛΟΓΙΟ

Μνήμη Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη

ΚΑΛΗ ΑΝΑΣΤΑΣΗ!

Το μικρό πασχαλινό παπαδιαμαντικό ανθολόγιο, που παρατίθεται στη συνέχεια, παρακολουθεί –με την αρμόζουσα στο έργο του μεγάλου Σκιαθίτη συγκίνηση– μέσα από ανθολογημένα αποσπάσματα πασχαλινών διηγημάτων του Παπαδιαμάντη, την πορεία από τη Μεγάλη Εβδομάδα προς την Ανάσταση. Τα κείμενα αντλήθηκαν από την ιστοσελίδα της Εταιρείας Παπαδιαμαντικών Σπουδών, όπου παρατίθενται κατά την έκδοση: Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, *Άπαντα*, κριτική έκδοση Ν. Δ. Τριανταφυλλόπουλος, Δόμος [1981-1988].

...Μίαν χρονιάν, όταν ἦλθεν ἡ Μεγάλη Ἐβδομάς, ἀπὸ τὴν Τετάρτην ἑσπέρας, καθὼς διεκόπησαν τὰ μαθήματα τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, ὅλες οἱ «πανοῦκλες» τοῦ χωριοῦ, τοῦ σχολείου καὶ τοῦ δρόμου, εἶχαν κολλήσει γύρω, εἰς τὴν μικρὰν πλατεῖαν καὶ εἰς τὸ σιδηρουργεῖον, κ' ἔκαμνον δαιμονικὸν θόρυβον. Αἰπαιτοῦσαν ἀπὸ τὸν Γιάλα-Δρίτσαν νὰ τοὺς δώσῃ μεγάλα καρφιά, «τζαβέτες»*, διὰ νὰ καίουν τὰ καψύλιά των. Ἄλλοι ἐζητοῦσαν ἐπιτακτικῶς νὰ τοὺς κατασκευάσῃ μικρὰ «κανονάκια». Ἐψαλλον τὸν στίχον τοῦ ἄσματος:

*Χαλκιά, χαλκιά, φτιάσ' μας καρφιά,
φτιάσ' μας πιρουνία τρία,
ὁ σκύλος ὁ παράνομος.*

Ἡ Ἄκκληρη (1905)

*

...Κατ' ἔτος τὴν Μ. Πέμπτην, μεγίστη κίνησις ἐγένετο ἐν τῇ εὐρυχώρῳ αὐτῇ τῆς οἰκίας. Ἡ θεια-Σοφούλα ἀνεσφουγγώνετο* μέχρις ἀγκώνων, καὶ ἐζύμωνε μόνη τῆς τὰς τριάκοντα ἐννέα αὐγοκουλούρας διὰ τοὺς τοσοῦτους βαπτιστικούς της... Ἀλλὰ πλὴν τῶν βαπτιστικῶν ὑπῆρχον καὶ τὰ ἐγγόνια καὶ τὰ δισέγγονα, καὶ ταῦτα δὲν ἦσαν ὀλιγάριθμα.

Ἐν συνόλῳ ἐχρειάζετο ἑβδομήκοντα καὶ πλέον κοκκῶνες*, δηλ. παιδικὰς κουλούρας, διὰ τοὺς βαπτιστικούς, διὰ τοὺς ἐγγόνους καὶ τὰ δισέγγονα. Εἰς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον δὲν συμπεριλαμβάνονται αἱ μεγαλύτεραι κουλούραι, τὰς ὁποίας παρεσκεύαζε διὰ τὰς συντεκνίσσας, διὰ τὰς ἀνεψιάς καὶ δισεξαδέλφας της.....

Ἡ Τελευταία βαπτιστικὴ (1888)

*

...Πέρουσι, ὦ! πέρουσι, τὴν Μεγάλην Πέμπτην πρωί, ἀφοῦ ἐγύρισαν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν, ὅπου εἶχον μεταλάβει ὅλοι, ἡ καλὴ καὶ προκομμένη μήτηρ, καίτοι ἄγουσα ἤδη τὸν ἕβδομον μῆνα τῆς ἐγκυμοσύνης της, ἀνεσφουγγώθη καὶ ἤρχισε νὰ βάπτῃ ἐν τῇ χύτρῳ τὰ αὐγά, μὲ ριζάρι, κιννάβαρι καὶ ὄξος. Εἶτα ἤρχισαν νὰ ἐρχωνται εἰς τὴν θύραν ἀνὰ ζεύγη τὰ παιδιά τῆς πολίχνης, μὲ τὸν ὑψηλὸν καλάμινον σταυρὸν στεφανωμένον μὲ ρόδα εὐώδη καὶ μὲ μήκωνας κατακοκκίνους, μὲ δενδρολίβανον καὶ μὲ ποικιλόχροα ἀγριολούλουδα, μὲ τὸν ἀποσπασθέντα ἀπὸ τ' Ὀχτωῆχι χάρτινον Ἐσταυρωμένον εἰς τὸ μέσον τοῦ σταυροῦ, καὶ μὲ ἐρυθρὸν μανδήλιον κυματίζον, μέλποντα τὸ ἄσμα

*Βλέπεις εκείνο τὸ βουνὶ μὲ κόκκινη παντιέρα;
Ἐκεῖ σταυρῶσαν τὸ Χριστό, τὸν πάντων βασιλέα.*

.....
Παιδικὴ Πασχαλιὰ (1891)

*

...Τὴν Μεγάλην Παρασκευὴν ὅλην τὴν ἡμέραν ἐρρέμβαζε κ' ἔκλαιε μέσα της, κ' ἐμοιρολογοῦσε τὰ νιάτᾳ της, καὶ τὰ φίλτατά της ὅσα εἶχε χάσει, καὶ ὠνειρεύετο ξυπνητὴ, κ' ἐμελετοῦσε νὰ πάγη κι αὐτὴ τὸ βράδυ πρὶν ἀρχίσῃ ἡ Ἀκολουθία ν' ἀσπασθῇ κλεφτὰ-κλεφτὰ τὸν Ἐπιτάφιον, καὶ νὰ φύγῃ, καθὼς ἡ Αἰμόρρους ἐκείνη, ἡ κλέψασα τὴν ἰασίν της ἀπὸ τὸν Χριστόν. Ἀλλὰ τὴν τελευταίαν στιγμὴν, ὅταν ἤρχιζε νὰ σκοτεινιάζῃ, τῆς ἔλειπε τὸ θάρρος, καὶ δὲν ἀπεφάσιζε νὰ ὑπάγῃ. Τῆς ἤρχετο παλμός.

Ἀργὰ τὴν νύκτα, ὅταν ἡ ἱερὰ πομπὴ μετὰ σταυρῶν καὶ λαβάρων καὶ κηρίων ἐξήρχετο τοῦ ναοῦ, ἐν μέσῳ ψαλμῶν καὶ μολπῶν καὶ φθόγγων ἐναλλάξ τῆς μουσικῆς τῶν ὀρφανῶν Χατζηκώστα, καὶ θόρυβος καὶ πλήθος καὶ κόσμος εἰς τὸ σκιάφως πολὺς, τότε ὁ Γιαμπῆς ὁ ἐπίτροπος προέτρεχε νὰ φθάσῃ εἰς τὴν οἰκίαν του, διὰ νὰ φορέσῃ τὸν μεταξωτὸν κεντητὸν του σκοῦφον, καὶ κρατῶν τὸ ἠλέκτρον κομβολόγιόν του, νὰ ἐξέλθῃ εἰς τὸν ἐξώστην, μὲ τὴν ματαιουμένην ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος ἐλπίδα ὅτι οἱ ἱερεῖς θ' ἀπεφάσιζον νὰ κάμουν στάσιν καὶ ν' ἀναπέμψουν δέησιν ὑπὸ τὸν ἐξώστην του· τότε καὶ ἡ πτωχὴ αὐτὴ ἡ Χριστίνα ἡ Δασκάλα (ὅπως τὴν ἔλεγαν ἕναν καιρὸν εἰς τὴν γειτονιάν) εἰς τὸ μικρὸν παράθυρον τῆς οἰκίας της μισοκρυμμένη ὀπισθεν τοῦ παραθυροφύλλου ἐκράτει τὴν λαμπαδίτσαν της μὲ τὸ φῶς ἴσα μὲ τὴν παλάμην της, κ' ἔρριπτεν ἄφθονον μοσχολίβανον εἰς τὸ πῆλινον θυμιατόν, προσφέρουσα μακρόθεν τὸ μύρον εἰς Ἐκεῖνον, ὅστις ἐδέχθη ποτὲ τὰ ἀρώματα καὶ τὰ δάκρυα τῆς ἀμαρτωλοῦ, καὶ μὴ τολμῶσα ἐγγύτερον νὰ προσέλθῃ καὶ ἀσπασθῇ τοὺς ἀχράντους καὶ ἠλοτρήτους καὶ αἱμοσταγεῖς πόδας Του.

Χωρὶς στεφάνι (1896)

*

...Τὴν ἐσπέραν τοῦ Μεγάλου Σαββάτου τοῦ ἔτους 188... περὶ ὥραν ἐνάτην, γερόντιόν τι εὐπρεπῶς ἐνδεδυμένον, καθόσον ἠδύνατο νὰ διακρίνῃ τις εἰς τὸ σκότος, κατήρχετο τὴν ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Πειραιᾶ ἄγουσαν, τὴν ἀμαξιτὴν. Δὲν εἶχεν ἀνατείλει ἀκόμη ἡ σελήνη, καὶ ὁ ὁδοιπόρος ἐδίσταζε ν' ἀναβῇ ὑψηλότερον, ζητῶν δρόμον μεταξὺ τῶν χωραφίων. Ἐφαίνετο μὴ γνωρίζων καλῶς τὸν τόπον. Ὁ γέρονθ θὰ ἦτο ἴσως πτωχός, δὲν θὰ εἶχε 50 λεπτὰ διὰ νὰ πληρώσῃ τὸ εἰσιτήριον τοῦ σιδηροδρόμου, ἢ θὰ τὰ εἶχε κ' ἔκαμνεν οἰκονομίαν.

Ἄλλ' ὄχι δὲν ἦτο πτωχός, δὲν ἦτο οὔτε πλούσιος, εἶχε διὰ νὰ ζήσῃ. Ἦτο εὐλαβῆς, καὶ εἶχε τάξιμον νὰ καταβαίνειν κατ' ἔτος τὸ Πάσχα πεζὸς εἰς τὸν Πειραιᾶ, ν' ἀκούῃ τὴν Ἀνάστασιν εἰς τὸν Ἅγιον Σπυρίδωνα καὶ ὄχι εἰς ἄλλην ἐκκλησίαν, νὰ λειτουργῆται ἐκεῖ, καὶ μετὰ τὴν ἀπόλυσιν, ν' ἀναβαίνειν πάλιν πεζὸς εἰς τὰς Ἀθήνας.

Πάσχα Ρωμέϊκο (1891)

*

...Εὐθὺς τότε ὁ παπὰς εἰσηλθεν εἰς τὸν ναῖσκον, τὸν ὁποῖον ὁ Σταμάτης, ἀπὸ τὴν ἡμέραν, πρὶν νὰ πάγῃ ἀκόμα διὰ πεταλίδας καὶ καβούρια, εἶχε στολίσῃ μὲ δάφνας καὶ μυρσίνας, καὶ ὅστις ἤστραπτεν ἀπὸ κοσμιότητα καὶ καθαριότητα. Ὁ ἱερεὺς ἔβαλεν Εὐλογητόν, καὶ μαζὶ μὲ τὸν ἀνεψιόν του ἄρχισε νὰ ψάλλῃ τὸ «Κύματι θαλάσσης». Ἡ Ἀφέντρα, ἡ Φωλιώ, κ' αἱ γυναῖκες καὶ τὰ θυγάτρια τῶν ποιμένων, εἰσηλθον εἰς τὸν ναόν, κ' ἐκόλλησαν πολλὰ κηρία εἰς τὰ μανουάλια....

Ὁ Ἀλιβάνιστος (1903)

*

...Τὴν νύκτα ἐκείνην, νύκτα Ἀναστάσεως, ἡ Ἀνάστασις ἐτελεῖτο εἰς τὸν ναῖσκον τοῦ Ἀι-Γιώργη τῆς Χριστοδουλίτσας, κείμενον χίλια βήματα ἄνω ἀπὸ τὸν ἀνήφορον τοῦ λόφου, ὄχι μακρὰν ἀπὸ τὰ τέσσαρα Καλύβια τῆς κοιλάδος τῶν Βουρλιδίων. Ἐκεῖ ἀνήφθησαν φαιδραὶ λαμπάδες ἀνάμεσα εἰς τὰ δένδρα, κάτω ἀπὸ τὰ γλυκὰ λάμποντα ἄστρα τ' οὐρανοῦ, πρὶν ἀνατεῖλῃ ἀκόμη ἡ σελήνη. Καὶ ἦσαν ἐκεῖ ὅλοι οἱ βοσκοὶ κ' οἱ βοσκοποῦλες τοῦ διαμερίσματος, φοροῦσαι τὰ στολίδια των τὰ πασχαλινά, εὐφραϊνόμεναι καὶ ἀπολαύουσαι τὴν ἄρρητον χαρὰν καὶ εὐωδίαν τοῦ Πάσχα....

Τ' Ἀερικὸ στὸ δέντρο (1907)

*

...Καὶ ἀφοῦ ἤναψαν τὰς λαμπάδας ὅλοι, ἀναγνοὺς τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ δοξάσας τὴν Ἁγίαν Τριάδα, ἤρχισε μεγάλη καὶ βροντώδει τῇ φωνῇ νὰ ψάλλῃ τὸ Χριστὸς ἀνέστη, ἀντιψάλλοντος καὶ τοῦ υἱοῦ του, παιδίου δωδεκαετοῦς, ὅστις τὸν εἶχε συνοδεύσει ὡς συλλειτουργὸς εἰς τὴν ἐκδρομὴν. Ὡραία δὲ καὶ γλυκεῖα ἦτο ἡ σκηνή, ἐντὸς τοῦ ἐρειπίου ἐκείνου, τοῦ μεγαλομαρμάρου καὶ ἐπιβλητικοῦ εἰς τὴν ὄψιν, ἀγλαΐζομένου ἀπὸ τὸ τρέμον, ὑπὸ τὴν πνοὴν τῆς αὐρας τῆς νυκτερινῆς, φῶς πεντήκοντα λαμπάδων, σκηνὴ φωτεινὴ καὶ σκιερὰ, διαυγῆς καὶ μυστηριώδης, ἐν μέσῳ γιγαντιαίων δρυῶν ὑψουσῶν ὑπερηφάνους τοὺς εἰς διαδήματα κορυφουμένους κραταιοὺς κλῶνας, μὲ τὰ φρίσσοντα φύλλα μαρμαίροντα ὡς χρυσαῖ φολίδες, ὑπὸ τὴν λαμπηδόνα τῶν πυρσῶν, μὲ σκιάς καὶ σκοτεινὰ κενὰ ἐν μέσῳ τῶν κλάδων, ὅπου ἐφαντάζετό τις ἔλλοχεύοντα ἀόρατα πνεύματα, ὑπάρξαντα πάλαι ποτέ, Δρυάδες εὐσωμοὶ καὶ Ὀρεστιάδες ραδιναί, ἐλευθέρως ἀνάσσουσαι ἀνὰ τοὺς πυκνοὺς δρυμῶνας, καὶ σήμερον μεταμορφωθεῖσαι εἰς νυκτερινὰ τελώνια, καὶ μὴ τολμῶσαι νὰ προβάλῳσιν εἰς τὸ φῶς τῶν ἀναστασίμων λαμπάδων· ἀναθαρρήσασαι πρὸς καιρὸν ἐκ τῆς φυγαδεύσεως τοῦ χριστιανικοῦ Θεοῦ ἀπὸ τοῦ καλλιμαρμάρου ἰδρύματος, καὶ τώρα μετὰ θάμβους βλέπουσαι τὴν ἀναζωπύρησιν τῶν πασχαλίων πυρσῶν καὶ ὀσφραϊνόμεναι τὴν ὁσμὴν τοῦ χριστιανικοῦ μοσχολιβάνου εἰς τὰ βάθη τοῦ δρυμῶνος.

Στὴν Ἁγι-Ἀναστασά (1892)

*

Ἐξω, ὑπὸ τὸ φέγγος τῆς σελήνης, δεξιόθεν τοῦ ναῖσκου, ἔβρεμε γενναῖον πῦρ, καὶ ὁ μπαρμπα-Δημήτρης ὁ Καμπογιάννης, ὁ ἐκ τῶν πλησιοχώρων τῆς πολίχνης ἐλθὼν ποιμὴν, εἶχεν ὀβελίσει ἤδη ἓνα ἀμνὸν καὶ τὸν ἔψηνε. Δίπλα του πρόθυμος διὰ νὰ τὸν βοηθῇ ἐκάθητο, ἀκουμβῶν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ τοίχου τῆς ἐκκλησίας, ἀνθρωπίσκος τις ἐκ τῆς πόλεως, ὅστις δὲν εἶχεν ἐννοηθῆ πότε καὶ πῶς εἶχεν ἔλθει ἐκεῖ, ὁ Γιάννης ὁ Μπουκώσης. Ἀνάμεσα εἰς τὴν πυρὰν καὶ εἰς τὸν τοῖχον, ὁ μπαρμπα-Δημήτρης ὁ Καμπογιάννης, μὲ τὴν κιτρίνην ζωνάραν, τὸ ξυραφισμένον γένειον καὶ τὸν ἀγκιστροειδῆ μύστακα, εἶχεν ἀφήσει τὸ μαχαίρι του μετὰ τοῦ θηκαρίου, καὶ ὁ Γιάννης ὁ Μπουκώσης ἀπὸ πολλῆς ὥρας δὲν εἶχε παύσει νὰ ρίπτῃ τὸ βλέμμα ἐναλλάξ, εἰς τὸ ροδοκοκκινίζον σφαχτὸν καὶ εἰς τὸ μαχαίριον. Ἀντικρὺ, παρὰ τὴν ρίζαν ἑνὸς σχοίνου, ἴστατο μεγάλη ὀκταόκαδος φλάσκα. Ἐκ τοῦ τρόπου μεθ' οὗ ἴστατο ἀκουμβημένη εἰς τὸ κλαδίον τοῦ σχοίνου ἐφαίνετο πλήρης οἴνου, μοσχάτου καὶ μαύρου μεμειγμένου. Τὸ ροδοκοκκινίζον σφαχτὸν ἔκνιζε καὶ ἔσιζεν εἰς τὸ πῦρ, ἢ φλάσκα, ὡς ἄλλη κλῶσσα καλοῦσα τοὺς νεοσσούς της ὑπὸ τὰς πτέρυγας, ἐφαίνετο καλοῦσα τοὺς βοσκούς εἰς εὐωχίαν ὑπὸ τοὺς ἀτμούς της, ἐτοίμη νὰ κλώξῃ καὶ νὰ φυσῆσῃ εἰς τὴν ἐλαχίστην ἐπαφὴν τῆς χειρός, εἰς τὴν ἐλαχίστην προσέγγισιν τοῦ χείλους εἰς τὴν θηλήν της.

Λαμπριάτικος Ψάλτης (1893)